

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructorii Conscientiæ R. P. F. Lvdovici Lopez Ordinis Prædicatorvm ...

In qua reliquæ materiæ quæ ad Instructionem Conscientiæ pertinent ex
Orthodoxis Ecclesiæ iudiciis & scholasticorum Theologorum, tum
Iurisconsultorum resolutionibus scitu perutiles latè & copiosè disputantur

López, Luys

Lvgdvni, 1588

De quæstione ardua, scilicet quomodo sint taxa[n]da pretia mercium quæ
regulariter non inueniunt pretium de præsentis, & de aliquibus contractibus
contingentibus in noua Hispania in Indiis de ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-41259

is est restituendus, ne si aliter faciat, tutor de suis propriis bonis cogatur minoribus resarcire restitutum. Quod si aliter nequeat sine incommodo suo emptori læso satisficere, illum admonitum esse curet, ut coram iudice petat id in quo læsum se esse nouit ex emptione rerum pupillorum. Quamuis etiã tutor possit ubi fuit excessus pretij ultra medietatẽ ex parte pupillorum in aliquibus rebus eorum, ibi venditis sub hastatione: si in aliis ibi venditis idem emptor citra medietatem minoris pretij emendo, damificauit minores, facere recompensationem aliquam hinc inde æquivalentiam faciendo inter minores, & emptorem.

De questione ardua, scilicet quomodo sint taxanda pretia mercium que regulariter non inueniunt pretium de presenti, & de aliquibus contractibus contingentibus in noua Hispania in Iudis de mercimonio cocci grana nuncupati.

C A P. LXIII.

Porro & hic quæstio illa ardua, & à multis præsertim Q. 1.
in noua Hispania controuersa obuat, quomodo sint taxanda pretia earum mercium quæ non inueniunt pretium de presenti, cuiusmodi sunt merces quæ venduntur in magna copia, coniunctim tempore aduentus classis in noua Hispania: cuius quæstionis meminit Mercatus in suo lib. de contractibus, quam quia sub breuitate paramus expedire pro more nostro, has statuimus conclusiones.
Quarum prima conclusio sit, in tota fere Hispania bene potest regulari pretiũ ad creditum per pretium de presenti, & ita mercatores etiam vendentes in magna copia, ad creditum merces nõ possunt eas venales exponere ad creditum, nisi pro pretio inuenibili de presente. Hæc conclusio est Mercati in de contractibus, cuius ratione affert hæc quia mercatores in Hispania licet exponant merces in magna copia vendendas ad creditũ, vendunt tamen eas merces prætaxando quãlibet speciem earum seorsum pretio quo de presenti uenerunt, quia tale pretiũ de presenti reperitur communiter. Ergo tales vendentes in Hispania etiam magna copia non possunt prætermis-

termisso pretio de presentia extimare pretium aliud ad creditum, sed pretium repertum communiter de presentia debent obseruare vendentes etiam ad creditum.

¶ Secunda conclusio, quæ est etiam Mercati loco supra, mercatores nouæ Hispaniæ non possunt vendere merces in magna quantitate ad creditum pretio quo venduntur de presentia. Pater quia merces quæ venduntur in noua Hispania de presentia numerata petunia sunt merces: quæ venduntur minutim à minoribus mercatoribus reuenditoribus, qui eas emerunt ad creditum in magna copia à grossioribus mercatoribus, ut reuendendo minutim aliquid lucrarentur, sed iniustum prorsus est in merces, quæ venundantur in magna quantitate coniunctim æquali, & tam magno pretio ueneant sicut venduntur pro minutim venales, quia mercatores vendentes in magna copia coniunctim pretium solent, & debent aliquantulum extenuare: quod vendentes minutim metum augent, quia magis laborant, & immorantur in vendendo minutim merces, ergo iniquum esset si mercatores grossiores in noua Hispania, eodem pretio, quo merces minutim venditæ ueneant, prorsus merces vendentes coniunctim in magna copia, ad creditum uellent vendere, quam acciperetur plus iusto pretio.

Q. 2.

¶ Igitur ad quæstionem propositam quomodo taxandum sit pretium mercium, quæ in noua Hispania reperiuntur aduentus classis à grossioribus mercatoribus in magna quantitate coniunctim venduntur ad creditum: quantum earum pretium communiter non inuenitur de presentia.

¶ Aliqui sufficienter se satisfecisse putarunt dicentes tunc quando in hoc casu pretium pro his mercibus in magna copia, & coniunctim ad creditum vendendis non reperitur communiter de presentia, sic taxari debere, scilicet quod prætaxetur prius expensæ, seu sumptus tali mercium, & super hunc valorem sumptuum, & expensarum superaddatur aliquod interesse, & lucrum, & tunc istud erit iustum pretium tam ad numeratum, quam ad creditum.

¶ Verum tamen hæc regula prætaxandi pretium non est usquequaque uera, neque attingit omnino punctum ueritatis, quia hæc regulam libenter acceptaret mercatores: sed

ista regula acceptaretur in usu: longe cariori pretio possent vendere mercatores grossi in noua Hispania, quam de facto communiter vendunt, quia iuxta hanc regulam in hac appretiatione, & taxatione pretij facienda, extra semper mercium erant computanda pericula, & deteriorationes mercium, earumque diminutiones Hispanice *mermas* nuncupata, in super labores mercatorum, tempus etiam quo pecunia detinetur occupata in talibus mercibus pensari deberent. Quae omnia si rite, & recte considerentur sicut in tali appretiatione (vt isti aiunt) considerata essent, & librandae: proculdubio longè maiori taxatores haec attendentes eas taxarent pretio quam sit commune currens; quo nunc ueneunt.

¶ Alij uero doctores in hac quaestione rogati dixerunt in taxando praedictum pretium potius recurrendum esse ad animos mercatorum consulendos sciscitandosque; fore autem, sic scilicet si ista magna copia mercium, id est, *esta exexon*, vt Hispan. loquamur, quam paratis vendere ad creditum, uobis de presenti numerata pecunia solueretur quo pretio uobis dato de presenti, & quanto essetis contenti. Quod si sic rogati tunc vendere de presenti essemus contenti responderent, istud inquit quod per suam responsum exprimerent pretium etiam esset iustum pretium ad creditum, sed secus est, inquit, si parati sunt dare pro tanto merces ad numeratum, & pro maiori ad creditum.

¶ Sed neque horum regula est vsquequaque certa, & ratio huius est, cuius meminit D. Thomas: ^a quia mercator Hispanicus, si in noua Hispania vel Perusij pro globo mercium inueniret pretium in procinctu de presenti pro minori pretio, quam de facto valerent, eas merces tradere de presenti pecunia numerata non eo quod illae merces tunc maioris valoris non essent, quia certe maiori pretio praestarent, maioriq; illo pretio de presenti sibi numerato iuste possent vendi, sed illo minori pretio sibi numerato contentaretur, quia cum sit industrius istam iacturam quam sic pareretur posset recompensare pecuniam sic in presenti sibi solutam in proximo reditu classis mittendo in Hispaniam pro nouis mercibus frugiferis in classi proxime ventura transuehendis. Quare neque haec regula

a D. Tho. in opuscul. 67. de emptio. & reditu. ad terminum.

la omnino attingit scopum.

b Mercatorius de contract. fol. 55. 56. & 57.

¶ Pro decisione igitur quæstionis additur tertia conclusio, illud est iustum pretium mercium in globo & coniunctim in magna copia venditarum in noua Hispania, quod valent tempore applicationis classis ad portum. nec tale pretium non inueniatur de presenti, ita Mercatorius & patet, quia tunc mercatores attentis his circumstantiis, verum aduentavit magna classis asportans magnam vim mercium vel modica classis parua copiam mercium trahens, considerato etiam vtrum in breui sperentur alie naues, vel classis, pensato etiam vtrum intra vrbes noue Hispaniæ magna copia illarum mercium adhuc inueniatur superat, vel magna sit talium mercium indigentia, solent taxare pretium augentes, vel minuentes illud, iuxta has considerationes. Quo tunc sic taxato, & estimato pretio eodem soliti sunt vendere merces in globo in magna copia coniunctim ad creditum intra tres terminos solutionis intra annum. Quare istud est iustum pretium, etiam ad creditum. Hæc conclusio patet quia si inueniretur pretium de presenti: qua emeretur ad numeratum de presenti istudmet etiam pretium sic taxatum his habitis rationibus, censere tur iustum pro venditione si solueretur de presenti. Neque militat contra hanc conclusionem, quod si solueretur sibi pretio de presenti, minori pretio merces darent, quam sit pretium quo ad creditum venditur, quia vt sequuti authorem Diuum Thomam diximus non ideo minoris darent, quia magis non valerent: sed quia accipiendo pretium de presenti, exponendoque illud in tantum negotiationi, illam iacturam minoris pretij accepti resarcirent.

¶ Quarta conclusio, in grauissimam incidunt vsure habent mercatores, qui in noua Hispania in magna quantitate coniunctim vendentes ad creditum, vendunt maiori pretio, quam sit pretium globorum mercium, id est de *las cargaxones*, quod tempore aduentus classis iustum esse est prædictis rationibus attentis estimatum communiter inter mercatores & taxatum, verbi gratia quando tempore aduentus classis pretium iustum esse taxatur ad 65. pro centum, & ad tres solutiones, vt communiter fit per annum in noua Hispania: tunc si mercator quia ad maioris dilacionis

bonis terminos emptores sibi vendi petunt ad creditum, ideo maioris dilationis gratia pretium ad octuaginta pro centum auget, & tãto magis auget quanto maiorem dilationem emptor petierit, sine dubio vsuræ culpa non caret, quare restitutioni huius auctionis pretij manet obnoxius, & hoc est quod vitio vertunt, & vt vsurarium contractum execrantur doctores quando vident ratione maioris dilationis temporis istud pretium augeri, ita Mercatus loco supra citato.

Præterea quia præcedenti quæstioni confinis est dubitatio quæ cõsurgit de illo commercio cocci de la grana

vulgariter nuncupati quod celebre habetur in noua Hispania, & præsertim in ciuitate Angelorum eiusdem nominis Hispaniæ vbi copia cocci venditur ad creditum pretio quod nõ inuenitur de præsentis, quia communiter tale pretium pro cocco vendito in magna copia non inuenitur inter Hispanos, quamuis verum sit, quod minus pretio præsentis minori huiusmodi merces Hispani soliti sint mercari ab Indis in Indorũ populis: dum illuc causa emendi illum pergunt.

Igitur expedituri hanc quæstionem antequam accedamus ad conclusionem responsiuã quæstionis quatuor prænotamenta iaciamus. Primum igitur sit, quod vendendum ad creditum (dum absit monopolium) licitum est vendere pretio riguroso de præsentis inuento: sed non licet tale rigorosum pretium excedere, vt verbi gratia interdum de præsentis in publico foro currunt tria pretia de præsentis, nam aliqui vendunt idem granum frumenti aut pretium panni ad nouem, quod est pretium infimum, alij ad nouem & dimidiũ, quod medium pretium, alij ad decem quod est rigorosum pretium, & supremũ. Igitur si fortis fuit Victoriæ, & Nauarri, & aliorũ quod vedens ad creditum, potest vendere merces isto riguroso pretio, quia si inuenitur de præsentis nulla sit iniuria ementi ad creditum si istud pretium rigorosum ab eo exigatur.

Secundum prænotamentum sit, quod est probabile quæuis ab alijs extimetur periculosum quando venduntur merces in magna copia coniunctim, neque sic tales merces inueniunt pretium communiter de præsentis quod pretium iustum earum erit quod communiter inuenitur pecunia

Q. 3.

Monopolium quibus utilitas bonum publicum leditur avaritia paucorum prohibetur a Zedera, in l. vni de monop. lib. 4. C. 118. 49.

pecunia credita.

¶ Itaque si paucissimi sunt, aut nulli qui emant numerata pecunia, atq; adeò in magna copia coniunctim sic vendi non possunt, habebunt valorem, qui communiter currunt ad creditum, hoc documentum fuit Victorix, qui fecit cum consultus esset à Burgenfibus mercatoribus sic respondisse, cuius ratione subiungit, hanc scilicet, quia vendi in magna copia merces coniunctim est proflus necessarium reipublice: quo deinde à grossioribus mercatoribus in magna quantitate empris à nauibus, eadè de longe asportantibus, in minuto emere post volentibus provideatur. Ergo si sic in magna copia non inueniunt pretium de præsentem: pretio quod communiter inueniunt pro eis ad creditum possunt vendi: sed ià hoc documentum vt diximus de mente Mercari parùm deseruit in Hispania, quia mercatores etiam ibi vendentes in magna copia eas solent & possunt taxare merces scorsum pretio: quælibet species earum de præsentem venire solet: atque ideo, quia tale pretium inuenitur de præsentem communiter per illud se regulare debent, aliquod minus taxando pretium pro eo quod in magna copia & coniunctim vendunt, & hoc est verius.

¶ Tertium prænotamentum est, quando sunt plures emetes: qui volunt numerata pecunia emere in magna copia, & ipsi mercatores causa agendi pretium nolunt vendere: sed malunt contrahere ad creditum. Tunc accipiet aliud pretium ad creditum: quam pretium commune quod verisimiliter curreret si venderetur ad numeratum.

¶ Hoc assertum est etiam Victorix, & patet, quia licentia taxandi pretium etiam ad creditum solum habet locum, quando non occurrunt aliqui qui volentes emere ad numeratum, offerat de præsentem pretium communiter accipiet vnus aut alius tantum veline vilissime sic emere quæ vna Hirundo non facit ver.

¶ Quartum prænotamentum est, qui minutim maiori pretio vendunt merces pecunia credita, quam numerata de præsentem nulla exultatione suam prætexere possunt vsuram palliatam est Victorix, & patet quia, euidens est argumentum quod illud plus accipiunt ratione dilationis temporis. His præstitutis.

¶ Scaturit

Statuitur conclusio responsiva ad questionem si loquamur de mercimonio cocci, id est de la grana, ubi in magna copia coniunctim venditur ab Hispanis incolis nouæ Hispaniæ, quia sic in magna copia coaceruatur, & ad transmittendum eum in ciassi in Hispaniam sic in magna copia coniunctim necesse est vendi: si cesset monopolum, quando sic in magna copia coccus cõiunctim venditur, & dum nihil exigitur à venditoribus ratione lucri cessantis: tunc pretium iustum huius mercimonij erit: quod communiter tempore, quo traditur cocci merx currit ad creditum inter mercatores timorata consentiæ: nisi sint emptores plures qui numeratâ pecunia velint emere de presenti, quia si tunc ipsi venditores, gratia augendi pretium malunt vendere ad creditum propter necessitatem eorum qui emunt pro onerandis nauibus remeantibus in Hispaniam, non eis licebit propter hoc, alio quam de presenti oblato vendere pretio. Hæc conclusio habet fautores Theologos nouæ Hispaniæ. Et licet conclusio hæc hic asserta non transeat sine periculo aliquo: tamen non ausim illam damnare si aliæ fraudes non immisceantur, quia videtur habere fulcimentum in documento Victoriæ illo supradicto, scilicet quod in copia merces, quæ communiter sic venditur non inveniunt emptores ad numeratum per pretium commune currens ad creditum, iuste ad creditum vendi possunt, quia tunc per præsens de pretio cum non inueniatur iudicari non potest.

De ardua questione lanarum anticipata solutione pro viliori pretio emptarum, & de contractu insigni Mexici ventilato.

C A P. LXV.

Ubi de questionibus non de lana caprina, sed valde necessariis pertinentibusque ad materiam de vsuris hæctenus egerimus, en iam incidit illa quæstio celebris, ac valde controuersa inter iuniores de lanarum emptione anticipata solutione viliori pretio facta, quæ sub se & alias quæstiunculas continet ventilandas.

Igitur potissima & prima quæstio est, an licitum sit emere lanarum copiam anticipata solutione minori pretio pura decem pro vnoquoque pōdere, cū tempore traditionis quodlibet pōdus lane duodecim speretur. valitur. Q. 1.

II. Pars. F. L. Lopez instr. Consc. C ¶ Circa